

Damià Huguet

Amb el temps, el cinema europeu s'ha desentès d'un model cinematogràfic al qual tampoc no havia estat mai addicta. N'ha cercat l'aval de la fidelitat, la que va proporcionar uns elements de futur a tenir molt en compte, per la transcendència. Em referesc, evidentment, al cinema "d'actor còmic", heroi de totes les vetlades. Pocs eren, i més pocs són avui els sectors còmics que tinguin una certa relevància, o un petit prestigi dins aquest món sofisticat on es fa difícil traspasar les fronteres d'una Europa Unida; i més difícil és encara dins tot aquest encaix, cercar elements que siguin competitiu i solvents, sense caure mai, econòmicament, en rareses que trenquin un tros d'història del tot elogiós: el cinema negre.

Jacques Tati

I si en la dècada dels anys seixanta o setanta hi hagué uns intents de competir d'una manera seriosa, amb les mans obertes dels adversaris, ara tots aquests esquemes s'han vist estroncats, i per diverses raons que intentaré fer ententes amb la sempre migrada carència de paper que em pertoca.

La primera pregunta a fer-nos seria aquesta: On són els actors còmics? Un fil de gènere concret, amb una finalitat precisa, necessita en aquest i en molts altres estils, dels elements bàsics que li donen suport. Avui vivim en una contradicció constant, i no s'han de posar excuses si el material que es vol oferir, i la total empena decisòria cap a aconseguir fites concretes, de diversa procedència, estiguin enllaçades en la confusió. En el cas concret del cinema "còmic" calen uns fonaments bàsics, que ara no hi són, però en la reserva dels quals s'hi treballa amb intensitat.

Quant al cinema europeu, i més concretament en el, *cinema d'actor còmic* en aquest cas, dels anys cinquanta i dels seixanta —amb no tanta incidència en la dècada posterior— l'elecció és ben fàcil. Cinema d'actor, i d'actor francès, seria Jacques Tati, Fernandel,

Pierre Etaix o Louis de Funès, o en tot cas Bouvril: d'actors, de fet, n'hi havia, però se'n desaprofitaren molts, sobretot pel recel entre productors. Els italians, incomprendiblement, foren els més minsos, els més vulgars i rutinaris. Llevat del sempre sobri, ben assantat al seu caràcter de lloca freda Alberto Sordi; i en la seva època més esplendorosa cal mencionar Totó. Tot un personatge únic. Inimitable en tot sentit. Totó, com Alberto Sordi, formen part d'aquella antologia d'actors grotescos

tampoc rebutjable, perquè hi havia uns espectadors que desitjaven aquell producte. Cosa ben lògica. Ara, però, la gent és sense dubte molt més espavilada i no es deixa enganyar tan fàcilment. Però ens manca la branca fonamental perquè el nostre cinema surti equilibrat: uns actors responsables de la seva feina, donant credibilitat al personatge que representen. Arribar-hi és difícil, però ara com ara no s'ha aconseguit sinó subratllar els records. I cenyint-nos a casos ben evidents, avui encara. El cinema espanyol té els millors

que ningú sap per on, com, ni l'astuta manera que tingueren d'infiltrar-se en les files de l'adversari.

I de l'Espanya —allunyada del folclorisme i l'humor fàcil ni la mencionaré—. En canvi l'Espanya narrada en consciència sí que potser s'ho paga ferne una referència. L'Espanya dels anys seixanta, tot un cúmul de fets contradictoris pendents més que res d'arriscar-se davant la censura. Poca cosa salvable, com els italians. El duet J. L. López Vázquez i Gracita Morales, Alfredo Landa, i ja un poc més endarrerits Francisco Morán, José Isbert i d'altres que entrístarien la llista, però amb dignitat i conscients del seu ofici. Era tot un no res assantat en un no res.

El cinema còmic europeu dels anys seixanta o setanta —del de la dècada anterior més val ni parlar-ne, amb tots els respectes— no va oferir res salvable en la selva d'una competència rutinària; ni

actors de segona fila de tot el món, i més de la meitat són còmics. És una frase de Luis García Berlanga que cal considerar. Mai hem tingut un actor amb personalitat; en canvi d'actors complementaris n'hi ha a betzena. Ahir, avui i ara.

I tornant al context europeu de les darreres dècades, la primera pregunta és aquesta: ¿On para un film tan meravellós com *La bella americana?* (Robert Dhéry 1961), *El pretendiente* de Pierre Etaix (1962), *Mon oncle*, de Jacques Tati (1958). *Calabuig* de Luis García Berlanga (1956).

Ens queda sempre el conhort de Walt Disney i els seus filmets eternals. Villon es preguntava "On són les neus d'antany?" Ara, segons sembla, per aquestes rutes mediterrànies, allò més lògic, és demanar-se quan vindrà un nou estiu i fongui el gel que cobreix el cinema còmic europeu que avui en dia resta inert i ben a les fosques. ■